Vol.12, No.2, Summer 2023, pp.233-249 ISSN (Print):2322-1682 ISSN (Online):2383-3076

Journal of Geography and Environmental Hazards

APPLIED ARTICALE DOI:10.22067/geoeh.2022.77244.12481248 Open access

Assessing the Role of Ngos in Increasing Social Resilience After the Flood Crisis (Case Study: Poldakhtar City)

Shadi Galehdar[a], Shabnam Galehdar[b], Mandana Masoudi Rad[c*]

[a] *MA Students, Department of Urban Design, Faculty of Architect and Urban Design, University of Art, Esfahan, Iran*
[b] *MA Students, Department of Urban Design, Faculty of Architect and Urban Design, University of Art, Tehran, Iran*
[c] *PhD in Geography Urban Planning and Guest Lecturer at Urban Planning Department of Lorestan University*

Received: 20 July 2022 ***Revised: 8 September 2022*** ***Accepted: 12 September 2022***

Abstract

Today, it is so important to investigate how to deal with natural disaster in making communities and cities resilient in all disciplines. In the natural disasters of recent years, along with government assistance, non-governmental organizations have played a very important role in bringing people back to normal life quickly and repairing the damage. The quick impact of natural disasters leads to numerous damages, that's why it is necessary to pay attention to the role of non-governmental organizations in effectively confronting people with floods. Therefore, this applied and descriptive-analytical research was conducted with the aim of assessing the situation of non-governmental organization in increasing social resilience after the flood crisis. The study population consists urbanism experts and non-governmental organizations. A total of 49 questionnaires were distributed between them. For data analysis, two sample independent t-test and path analysis of structural equations in SPSS and SmartPLS software were used. The results showed that social responsibility (0.890), trust (0.879), empowerment of individuals (0.879) scored the highest values, and educational spaces (0.663), empoving the quality of the environment (0.722), and providing voluntary experiences (0.746) showed lowest scores in the face of resilience. Therefore, non-governmental organizations can be effective in increasing social resilience after future crises by creating and improving educational spaces, improving the quality of the environment and providing voluntary experiences. Moreover, the results of two sample independent t-test showed that the desired dimensions are at the desired level ($p<0.05$). The responses of the two statistical communities of urbanism experts and non-governmental organizations in evaluating the role of non-governmental organizations in increasing social resilience after the flood crisis are the same to the variables in the response of the urbanism experts and non-governmental organizations.

Keywords: Resilience, Social Resilience, Flood Crisis, NGOs, Poldakhtar

* . Corresponding author: Mandana Masoudi rad E-mail: mandana.masoudi@gmail.com Tel: + 989166638776

How to cite this Article: Galehdar, S., Galehdar, S., Masoudi rad, M. (2023). Assessing the role of NGOs in increasing social resilience after the flood crisis (Case study: Poldakhtar city). *Journal of Geography and Environmental Hazards*, *12*(2), 233-249.

doi: 10.22067/geoeh.2022.77244.1248

Geography and Environmental Hazards
Volume 12, Issue 2 - Number 46, Summer 2023
https://geoeh.um.ac.ir
https://doi.org/10.22067/geoeh.2022.77244.1248

جغرافیا و مخاطرات محیطی، سال دوازدهم، شمارهٔ چهل و ششم، تابستان ۱۴۰۲، صص ۲۴۹-۲۳۳

مقاله کاربردی

سنجش نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل (مطالعه موردی: شهرستان پلدختر)

شادی گله‌دار- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهر، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان
شبنم گله‌دار- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهر، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر
ماندانا مسعودی‌راد[۱]– استادیار گروه شهرسازی، دانشکده فنی، دانشگاه لرستان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۴/۲۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۵/۱۷ تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۶/۲۱

چکیده

امروزه مطالعه و بررسی نحوه رویارویی با بحران‌های طبیعی در تاب‌آور کردن اجتماعات و شهرها در همه‌ی رشته‌ها، بیش‌ازپیش حائز اهمیت است. در بحران‌های طبیعی سال‌های اخیر، در کنار کمک‌های دولتی، سازمان‌های مردم‌نهاد نقش بسیار مهمی در بازگشت سریع‌تر مردم به حالت عادی، ترمیم و بهبود خسارت‌های وارده ایفا کرده‌اند؛ اثرگذاری سریع سوانح طبیعی خسارات متعددی را به دنبال دارد به همین دلیل توجه به نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در مواجهه مؤثر مردم با سیل ضروری است. این پژوهش، کاربردی و از روش توصیفی- تحلیلی، با هدف سنجش وضع سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل انجام پذیرفته است. جامعه موردپژوهش خبرگان حوزه شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد هستند، که در مجموع ۴۹ پرسشنامه بین آنان توزیع شده است. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها، از آزمون t دو نمونه‌ای مستقل و تحلیل مسیر معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS و SmartPLS استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که مسئولیت اجتماعی (۰/۸۹۰)، اعتماد

---

۱ نویسنده مسئول: Email: mandana.masoudi@gmail.com

نحوه ارجاع به این مقاله:

گله دار, شادی, گله دار, شبنم, مسعودی راد, ماندانا. (۱۴۰۲). سنجش نقش سازمان‌های مردم نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل (مطالعه موردی: شهرستان پلدختر). جغرافیا و مخاطرات محیطی, ۱۲(۲)., صص ۲۴۹-۲۳۳

https://doi.org/10.22067/geoeh.2022.77244.1248

(۰/۸۷۹)، توانمندسازی افراد (۰/۸۷۹) بیشترین و فضاهای آموزش‌دهنده (۰/٦٦۳)، ارتقاء کیفیت محیط (۰/۷۲۲) و ارائه تجارب داوطلبانه (۰/۷٤٦)، کمترین امتیاز را در مواجهه با تاب‌آوری به دست آورده‌اند؛ بنابراین سازمان‌های مردم‌نهاد با ایجاد و بهبود فضاهای آموزش‌دهنده، ارتقاء کیفیت محیط و ارائه تجارب داوطلبانه می‌توانند در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران‌های آتی مؤثر عمل کنند. همچنین نتایج حاصل از t دو نمونه‌ای مستقل نشان داد که ابعاد موردنظر در سطح مطلوبی ($p<0/05$) قرار دارند. درنتیجه پاسخ دو جامعه‌ی آماری خبرگان شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد در سنجش نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل یکسان نشان داده شده است.

کلیدواژگان: تاب‌آوری، تاب‌آوری‌اجتماعی، بحران سیل، سازمان‌های مردم‌نهاد، پلدختر

۱- مقدمه

تشدید سیر صعودی خسارات سیل در دو دهه گذشته سبب شده که آرزوی دیرینه درباره حل قطعی مسئله سیل و رواناب‌ها جای خود را به واقع‌گرایی و درک این واقعیت دهد که همیشه نمی‌توان در مهار سیلاب‌ها موفق بود؛ بلکه باید کوشید تا پیامدهای زیان‌بار و مخرب را کاهش داد (غضنفرپور و همکاران، ۱۳۹۸). مفهوم تاب‌آوری زمانی مطرح شد که تأثیر سوانح طبیعی بر شهرها، رشد و توسعه را بسیار به عقب می‌برد و ساختاری که همچون درخت تدریجی ریشه دوانده بود و معنا گرفته بود در رویارویی با یک بحران، بسیاری از داشته‌های خود را از دست می‌داد (حسن خان، ۱۳۹۷). علاوه بر این تاب‌آوری اجتماعی در مقابل بحران‌ها از ظرفیت و توانایی خاصی در شهروندان و شبکه‌های اجتماعی و محلات صحبت می‌کند و عمدتاً حاصل توانمندسازی آن‌ها در مقابل بحران‌ها است (عبادالله‌زاده ملکی و همکاران، ۱۳۹٦).

سازمان‌های غیردولتی به دلیل ارتباط مستمر و بی‌واسطه با جامعه، شناخت دقیق‌تری از مسائل و نیازهای جامعه دارند و ازاین‌رو می‌توان پل ارتباطی مؤثری برای انتقال نیازهای واقعی جامعه به سیاست‌گذاران باشند (رازقی و لطفی خاچکی، ۱۳۹۷). امروزه استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت بحران‌های طبیعی به‌مثابه شکلی از مشارکت شهری مطرح است. در این میان شهر پلدختر به‌عنوان یکی از آسیب‌دیده‌ترین شهرهای ایران در جریان سیل فروردین‌ماه ۱۳۹۸ به‌عنوان نمونه موردمطالعه انتخاب گردیده است؛ زیرا بسیاری از سازمان‌های مردم‌نهاد در جریان بحران سیلاب به ایفای نقش اجتماعی خود پرداختند. لذا ضرورت دارد وضعیت تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران در این شهر موردسنجش و نقش سازمان‌های مردم‌نهاد به‌عنوان کم‌ترین مؤلفه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اجتماعی موردمطالعه قرار گیرد. ازاین‌رو هدف این پژوهش بررسی نقش مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در میزان تاب‌آوری اجتماعی در جریان مخاطره سیلاب سال ۱۳۹۸ در شهر پلدختر است. در این راستا سؤال پژوهش عبارت است از: سازمان‌های مردم‌نهاد چگونه بر تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیلاب شهرستان پلدختر نقش داشته‌اند؟

در این بخش به بررسی برخی از مطالعات مرتبط با موضوع پژوهش با تأکید بر نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در تاب‌آوری اجتماعی در مواجهه با مخاطرات طبیعی پرداخته شده است. شرح مختصری از مطالعات داخلی و سپس مطالعات خارجی از گذشته تا به امروز بیان شده است.

عبادالله‌زاده ملکی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان سنجش و ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی جهت مقابله با بحران‌های طبیعی، سازمان‌های مردم‌نهاد (مشارکت امدادی) را به‌عنوان زیر شاخص مؤلفه‌ی سرمایه اجتماعی معرفی نموده و اذعان داشتند که مشارکت مردمی و اعتماد و انسجام شهروندان در فرایند تاب‌آوری اجتماعی اهمیت بسیار دارد. آن‌ها معتقدند توانمندسازی افراد در قلمرو، مهارت، دانش، آگاهی و زمینه‌سازی جهت مشارکت می‌تواند افزایش تاب‌آوری اجتماعی تأثیر بسزایی داشته باشد.

بسطامی‌نیا و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی، تاب‌آوری اجتماعی در مقابله با سوانح طبیعی را ارزیابی کردند. آن‌ها با بررسی در این پژوهش ۳ ضرورت را برای توجه به تاب‌آوری اجتماعی شناسایی کردند؛ ۱- توانایی‌های بازیگران اجتماعی به‌منظور مقابله و غلبه بر تمامی دشواری‌های‌بدیهی، ۲- ظرفیت و تولنایی آن‌ها برای یادگیری از تجارب گذشته و تعدیل آن‌ها به‌منظور تحت فشار گذاشتن چالش‌های جدید در آینده (ظرفیت‌های انطباقی) و ۳- توانایی آن‌ها در ایجاد نهادهایی که رفاه فردی و نیرومندی اجتماعی پایدار در برابر بحران‌های حال و آینده (ظرفیت‌های دگرگون شونده) را پرورش می‌دهند.

میراسدالهی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با هدف بررسی نقش مؤلفه‌های تاب‌آوری بر کاهش خسارات ناشی از سیلاب در شهر گرگان نشان داد بین همه ابعاد اجتماعی و اقتصادی با میزان تاب‌آوری شهری در مقابل سیلاب ارتباط معناداری وجود دارد و یکی از شیوه‌های مهم مشارکت اجتماعی شهروندان گرگان در زمان وقوع بحران را تقویت ارگان‌ها و سازمان‌های محلی بیان می‌کند. علاوه بر این دلیل تقویت قوه ابتکار و ابداع مردم و کاهش آسیب‌های ناشی از سیلاب را تأمین مشارکت مردم و تقویت توانمندی اقتصادی مردم بیان می‌کند. کیخا و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان "تحلیل فضایی میزان برخورداری جامعه محلی از شاخص‌های اجتماعی مؤثر در تاب‌آوری در برابر مخاطرات محیطی" بیان کردند که وضعیت شاخص‌های اجتماعی مؤثر بر تاب‌آوری که شامل آشنایی و ارتباط، اعتماد، مشورت، همکاری، ماندگاری، توجه مسئولین و استفاده از تجربیات است، در حد مطلوب و قابل‌پذیرش است. در پژوهش فیت‌پاتریک و مولی[1] (۲۰۱۴) با تأکید بر نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در ساخت جامعه پایدار تاب‌آور بیان کردند که اساساً تلاش و توانایی تفکر سازمان‌های مردم‌نهاد در مورد اینکه چگونه جامعه می‌تواند خود را حمایت کند، به‌طور متفاوتی بسیار مهم است تا پس از حوادث طبیعی جامعه زودتر به حالت قبل برگردد، این را می‌توان از طریق اقدامات مهم این سازمان در مدیریت بلایا، تقسیم مسئولیت آموزش و افزایش آگاهی عمومی از

1 Fitzpatrick and Molly

لقدامات مدیریت بلایا، ایجاد ظرفیت رهبری محلی، افزایش ســـرمایه اجتماعی، تقویت شـــایســـتگی جامعه و ارائه تجارب داوطلبانه انعطاف‌پذیر و معنی‌دارتر که این امکان را می‌دهد جامعه به‌طور گســـترده در هر دو پیامد بازیابی و کاهش خطر، مشـــارکت کند فهمید. در پژوهشـــی دیگر، کبیر و همکاران[1](۲۰۱۸) در پژوهشـــی با عنوان "ارزیابی تاب‌آوری در برابر بلایای شهری در بنگلادش، با استفاده از شاخص تاب‌آوری بلایای شهری (UDRI)[2] نشان دادند که خدمات شهری (برق، آب و سیستم زهکشی)، دسترسی به جاده‌ها، مسکن و کاربری اراضی، امکانات بهداشتی، ســـرمایه اجتماعی، دانش و آمادگی جامعه در مورد بلایا، کاهش آن و شـــرایط محیطی، هرکدام دارای نقش مهمی هستند. در پژوهشی دیگر، کوپلند و همکاران[3](۲۰۲۰) چالش‌ها و فرصت‌ها برای اندازه‌گیری تاب‌آوری اجتماعی را موردســـنجش قرار می‌دهند و بیان می‌کنند که در ویژگی‌های تاب‌آوری اجتماعی باید ویژگی‌های یک جامعه و ویژگی‌های افراد در نظر گرفته شود. علاوه بر این، ساجا و همکاران[4](۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان "ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی در مدیریت بحران" معیارهای موجود از شـــاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی را مشـــکل‌ســـاز می‌داند؛ چراکه ماهیت چندوجهی و پویا شـــاخص‌ها در نظر گرفته نمی‌شـــود. به همین خاطر مجموعه‌ای از جایگزین‌های بالقوه را برای شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی را که با استفاده از مصاحبه با کارشناسان و سیاست‌گذاران بلایا استخراج شده‌اند (دسترسی به امکانات حمل‌ونقل، اعتماد اجتماعی، درس گرفتن از بلایای گذشته، مشارکت/برابری برای همه‌ی افراد، هنجارهای فرهنگی/مذهبی) بیان می‌کنند.

پس از مطالعه پژوهش‌های مرتبط، مشـــخص گردید علی‌رغم توجه بســـیاری از مطالعات پیشـــین بر مقوله‌ی تاب‌آوری اجتماعی، تا کنون بر نقش ویژه‌ی سازمان‌های مردم‌نهاد فعال، در رویارویی با بحران‌های طبیعی پژوهشی صورت نگرفته؛ همچنین ظرفیت سازمان‌های غیردولتی فعال در جریان سیلاب ویرانگر فروردین ۱۳۹۸ شهرستان پلدختر موردبررسی قرار نگرفته است. لذا این مطالعه با هدف بررسی نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در تاب‌آوری شهر سیل‌زده پلدختر با روش pls و در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰ انجام شده است. در انتها شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی و سازمان‌های مردم‌نهاد موردنیاز با کمک پیشینه پژوهش استخراج شد.

جدول ۱- شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی

پژوهشگران	شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی
فرزاد بهتاش و همکاران، ۱۳۹۲	عقاید و مذهب، سرمایه اجتماعی، امنیت اجتماعی، جمعیت، جنسیت، توزیع و نرخ رشد جمعیت، قومیت، نژاد و زبان، حس تعلق، هویت اجتماعی، ساختار خانواده، سن، آداب‌ورسوم، مهاجرت، مشارکت‌پذیری، درس پذیری از تجارب
پرتوی و همکاران، ۱۳۹۵	ارتقای کیفی محیط، هویت، انعطاف‌پذیری، همه‌شمولی، فضاهای آموزش‌دهنده، تعاملات اجتماعی در طراحی محلات

1 Kabir et al
2 Urban Disaster Resilience Index
3 Copeland et al
4 Saja et al

پژوهشگران	شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی
دلاکه و همکاران، ۱۳۹٦	تعداد مراکز مذهبی– تاریخی، مراکز بهداشتی– درمانی، رضایت از دسترسی به حمل‌ونقل عمومی، خدمات اینترنتی، امنیت بالا، تعداد مهاجر، آموزش شهروندی، کمترین درصد بیکاری، رفتار اجتماعی مثبت
سام آرام و منصوری، ۱۳۹٦	توانایی مواجهه با تغییرات و خطرات، سازگاری، آموزش و یادگیری، ارتقا قدرت سازماندهی، اطلاع‌رسانی عمومی، همبستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، مدیریت واکنش‌های اضطراری
عبداله‌زاده ملکی و همکاران، ۱۳۹٦	مشارکت مردم، اعتماد، انسجام شهروندان، توانمندسازی افراد، مهارت، دانش و آگاهی
بسطامی نیا و همکاران، ۱۳۹۷	توانایی به‌منظور مقابله، ظرفیت یادگیری از تجارب گذشته، ظرفیت انطباق، رفاه فردی، قدرت اجتماعی (ظرفیت دگرگون شونده)
منوریان و همکاران، ۱۳۹۷	امنیت اجتماعی، افزایش و ارتقای آگاهی و دانش از طریق آموزش، تعلق و همبستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، سرمایه اجتماعی، باورها و اعتقادات دینی، حمایت اجتماعی
غضنفرپور و همکاران، ۱۳۹۸	میزان آگاهی از افراد از نظر سیل، میزان مشارکت مردم در هنگام بحران، میزان مهارت مردم و مسئولان در هنگام بحران، میزان تجربه‌آموزی از تجارب دیگر شهرها در هنگام خطر سیلاب، آمادگی و آموزش لازم در برابر خط سیلاب
آلشری و همکاران[1] 2015	آموزش آمادگی از خطر، درک خطر، حس اجتماعی، نگرش‌ها و اعتقادات شخصی، اعتماد به مسئولین، تجربیات پیشین، شبکه‌های اجتماعی، سطح تحصیلات و ویژگی‌های جمعیتی
مگیره و هنگ[۲]، 2007	اعتماد، مدیریت، سرمایه اجتماعی، پیوستگی اجتماعی، تقسیم کار و همکاری، مشارکت اجتماعی، ارزش‌ها و نگرش‌ها و هنجارهای حاضر و ارتباطات و اطلاعات و وابستگی به منابع
شاه‌پری ثانی و همکاران[۳]، ۲۰۲۲	مشخصات جمعیتی، آسیب‌های اجتماعی، سرمایه اجتماعی (مشارکت، آگاهی، اعتماد، یکپارچگی)، باورها و ارزش‌های دینی، توانایی جوامع محلی (احساس تعلق، همدردی و نوع‌دوستی)، منابع و مهارت‌ها، نابرابری اجتماعی، امنیت اجتماعی، دارایی‌های انسانی (سلامت عمومی) و آگاهی و آموزش

منبع: مطالعات نگارندگان

جدول ۲- شاخص‌های سازمان مردم‌نهاد

پژوهشگران	شاخص‌های سازمان‌های مردم‌نهاد
دماری و همکاران، ۱۳۹۳	ابتکار عمل، پاسخگویی سریع به نیازهای محلی، دسترسی آسان به گروه‌های فقیر و آسیب‌پذیر، آگاهی از روش زندگی، نگرش‌ها، امکانات، ارتقای توانمندسازی مردم، آموزش، سهولت دسترسی به خدمات اجتماعی، حفظ محیط‌زیست، تغییر سیاست‌ها و منابع، کاهش تبعیض جنسیتی، تغییر رفتار به دلیل استفاده از رویکردهای ابتکاری و متنوع، کاهش جرم، افزایش سرمایه اجتماعی از طریق ارتقای مشارکت (ارتقای ارتباط و اعتماد)، درمان، پیشگیری
همتی نژاد و همکاران، ۱۳۹۷	اعتماد، روابط متقابل، مشارکت، اخلاق، آگاهی عمومی، مسئولیت اجتماعی، ارزش‌ها، مقررات رفتاری، هنجارها، جو و فضا، دین، قانون مداری، مشارکت سیاسی، آموزش، موجب بروز خلاقیت و نوآوری، سرمایه اجتماعی

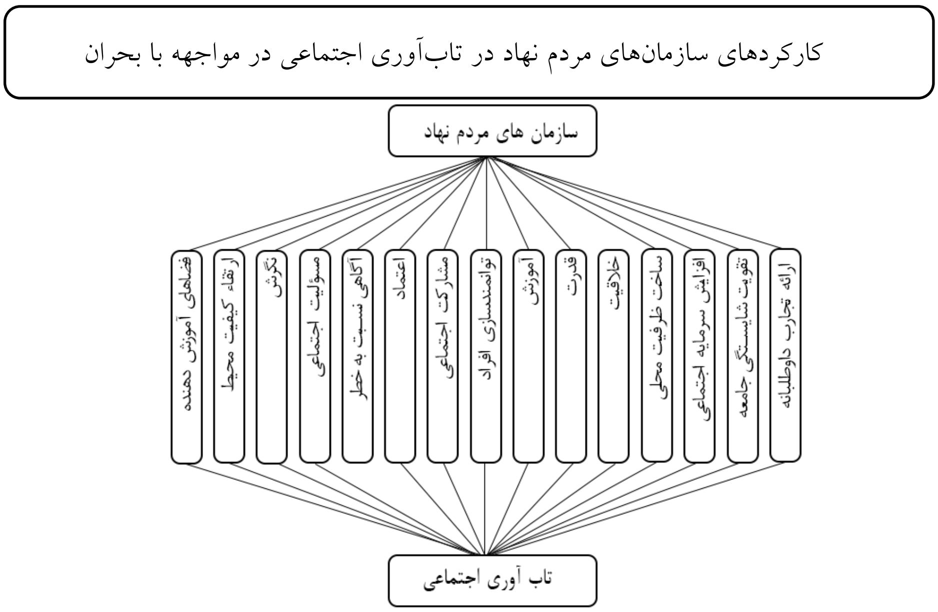
1 Alshehri et al
2 Maguire &hang
3 Shahpari Sani

پژوهشگران	شاخص‌های سازمان‌های مردم‌نهاد
مهاجرانی (۲۰۰۳) به نقل از افضلی و همکاران (۱۳۹۷)	فراگیری و عدم تبعیض، مشارکت، دسترسی به سازمان، پاسخگو بودن نسبت به گروه‌های آسیب‌پذیر و ایجاد حس مشارکت در مردم، نفوذ و اثرگذاری
نمازی (۲۰۰٦) به نقل از افضلی و همکاران (۱۳۹۷)	ابتکار عمل، پاسخگویی سریع به نیازهای محلی، دسترسی آسان به گروه‌های فقیر و آسیب‌پذیر، آگاهی از روش زندگی، نگرش‌ها و امکانات
افضلی و همکاران (۱۳۹۷)	پیشگیری، کاهش آسیب اجتماعی، حمایت اجتماعی، اشتغال‌زائی، درمان، توانمندسازی، آموزش و فرهنگی

منبع: مطالعات نگارندگان

مدل مفهومی پژوهش

در این بخش با جمع‌بندی نظریات دانشمندان از شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی و حیطه‌ی عمل سازمان‌های مردم‌نهاد به ارائه مدل مفهومی پژوهش می‌پردازیم:

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

منبع: مطالعات نگارندگان

۲- مواد و روش

مقاله حاضر از نظر روش توصیفی- تحلیلی و از نظر هدف کاربردی است. ازاین‌رو در ابتدا با مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای، اطلاعات مربوط به پیشینه و مبانی نظری پژوهش جمع آوری شده است، سپس مؤلفه‌ها و شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی استخراج گردیده و درنهایت با توجه به شناخت صورت گرفته قلمرو مشترک سازمان‌های مردم‌نهاد با شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی از آن نتیجه‌گیری شده است. جامعه آماری در این پژوهش دو گروه خبرگان شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد می‌باشند. درنهایت برای گردآوری اطلاعات از روش میدانی استفاده شده است.

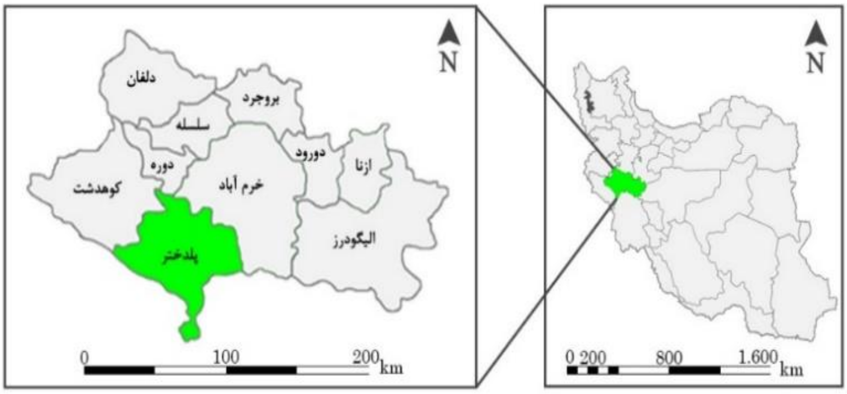
برای محاسبه حجم نمونه در مدل ساختاری تفسیری(با استفاده از روش حداقل مربعات جزئیPLS) باید جامعه آماری مشخص شود؛ زیرا در روش pls به‌عنوان نسل دوم مدل یابی معادلات ساختاری، توانایی کار با تعداد کم داده‌ها را دارد (شفیعی و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۳۲). جامعه آماری این مدل را خبرگان و افراد مرتبط با حوزه موردمطالعه تشکیل می‌دهند. در این روش پاسخ‌های افراد از حجم نمونه اهمیت بیشتری دارد.

زیرا دخالت افراد غیرمرتبط و یا عدم استفاده از افراد خبره و کاردان‌باعث تقلیل کارایی مدل می‌گردد.به همین دلیل حجم نمونه این پژوهش عبارت است از کارشناسان مرتبط و افراد فعال در سازمان‌های مردم‌نهاد که در رابطه با معیارهای موردنظر با تجربه و صاحب‌نظر بودند. در برخی منابع حجم نمونه قابل قبول در این مدل را بین ۱۰-۲۵ نفر ذکر کرده‌اند؛ همچنین استفاده از روش‌های در دسترس، هدفمند و یا گلوله برفی استفاده را برای این مدل مناسب دانسته‌اند (حبیبی و عدن ور، ۱۳۹۶: ۵۰)؛ بنابراین در این پژوهش، برای حصول به نتایج دقیق‌تر، پرسشنامه پژوهش بین ۴۹ نفر از خبرگان شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در سیل پلدختر به روش نمونه‌گیری در دسترس تکمیل شده است. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS برای آزمون t دو نمونه‌ای مستقل و PLS برای سنجش مدل پژوهش استفاده شده است.

۲-۱- موقعیت منطقه موردمطالعه

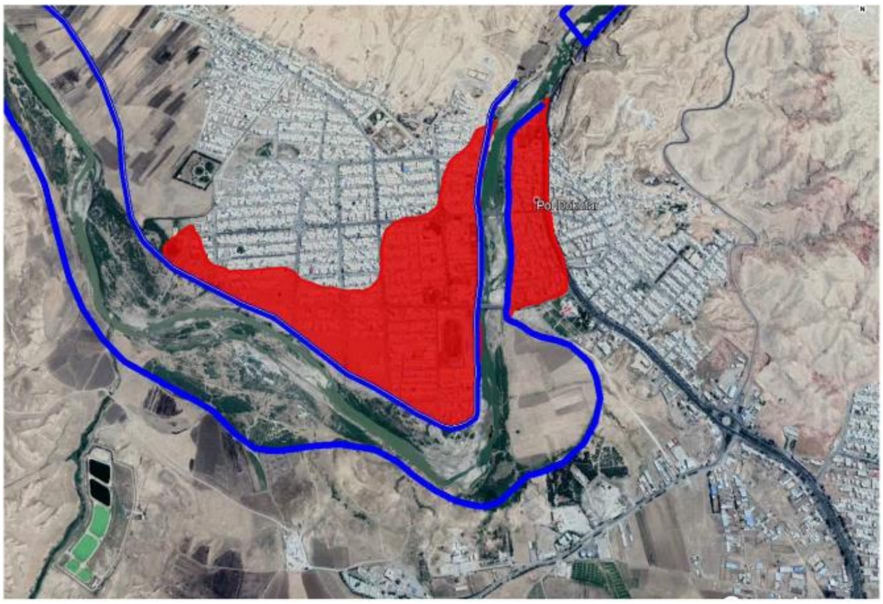
استان لرستان در قسمت غربی ایران قرار دارد. شهرستان پلدختر، در موقعیت جغرافیایی۳۳/۳۳۲۶° شمالی ۴۸/۰۲۵۶° شرقی، در ۱۰۰ کیلومتری جنوب خرم‌آباد و مرز بین استان‌های لرستان، خوزستان و ایلام قرار دارد. طبق سر شماری سال ۱۳۹۵ جمعیت شهرستان، ۷۷۷۶۴ نفر است (بذر افشان و همکاران، ۱۳۹۷). شهرستان پلدختر به لحاظ قرارگیری در خروجی حوضه آبریز کرخه در استان و حجم بالای خسارات وارده از گذشته تا کنون، به‌عنوان اولین شهرستان سیل‌خیز استان و شهرستان خرم‌آباد در مرتبه دوم سیل‌خیزی قرار دارد و همین‌طور میانگین آورد سالانه رودخانه کشکان در حدود ۱/۵ میلیارد مترمکعب در سال است ولی حجم سیلابی ناشی از این بارش که از رودخانه پلدختر گذشته است، ۳۳ درصد بیشتر از مقدار آبی است که به‌طور میانگین در طول یکسال از آن عبور

می‌نماید. بر اساس آمار ایستگاه‌های هیدرومتری، دبی سیلابی رودخانه کشکان در ورودی شهرستان پلدختر بیش از ٦۰۰۰ مترمکعب در ثانیه بوده است. (گزارش ملی سیلاب‌ها، ۱۳۹۸)

شکل ۲- موقعیت شهرستان پلدختر

(سازمان آب منطقه‌ای استان لرستان)

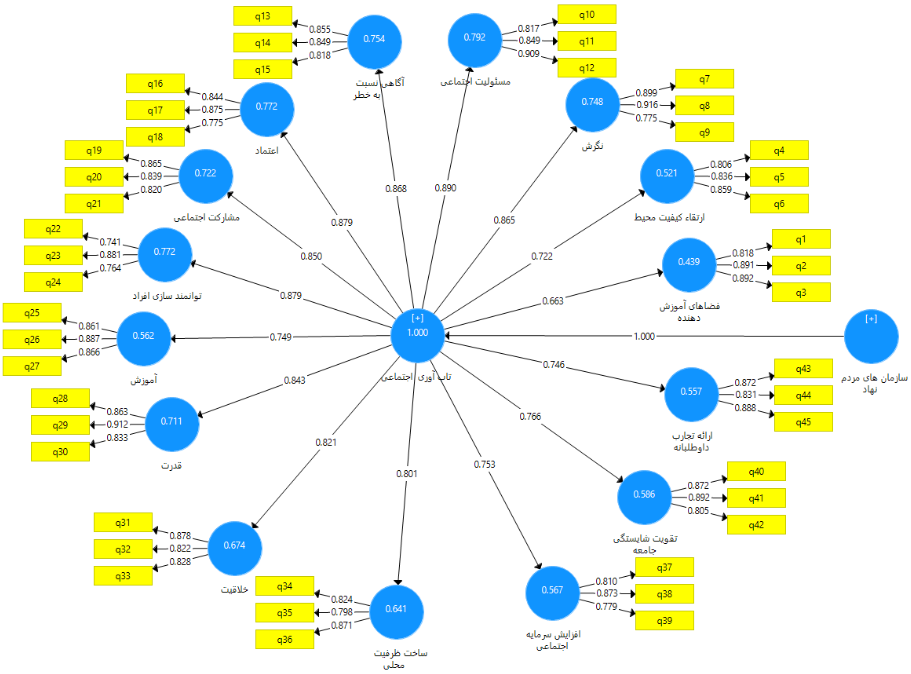

شکل ۳- محدوده بستر با دوره بازگشت ۲۵ ساله (خط آبی) و پهنه وقوع سیلاب (ناحیه قرمز) در شهرستان پلدختر (عکس هوایی)

(گزارش ملی سیلاب‌ها، ۱۳۹۸)

۳- نتایج و بحث

با توجه به مدل شکل ۱، بار عاملی هر یک از گویه، بیش از 0/4 می‌باشد که نشان دهنده‌ی اعتبار پرسشنامه می‌باشد و از میان متغیرها، تأثیر مسئولیت اجتماعی (۰/۸۹۰) و فضاهای آموزش‌دهنده (۰/٦٦٣) به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر تاب‌آوری اجتماعی دارند.

شکل ٤- مدل ساختاری ضریب تأثیر

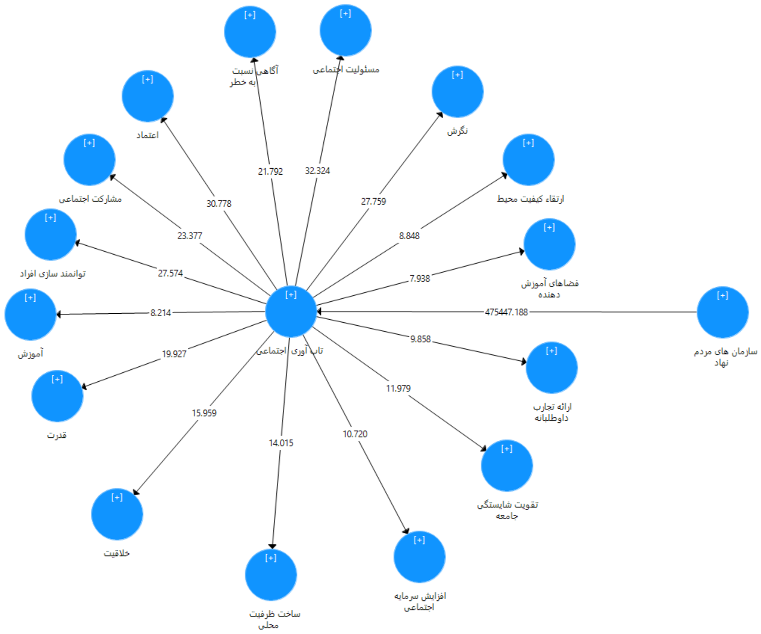
جدول ۳- آلفای کرونباخ، پایایی و واریانس

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ Alpha>0/7	ضریب پایایی ترکیبی CR>0/7	میانگین واریانس استخراجی AVE>0/7	آماره‌ی R^2	آماره‌ی Q2
فضاهای آموزش‌دهنده	۰/۸۴۱	۰/۹۰۱	۰/۷۵۳	۰/۴۳۹	۰/۲۹۵
ارتقاء کیفیت محیط	۰/۷۸۰	۰/۸۷۲	۰/۶۹۵	۰/۵۲۱	۰/۳۴۳
نگرش	۰/۸۳۱	۰/۸۹۹	۰/۷۴۹	۰/۷۴۸	۰/۵۴۶
مسئولیت اجتماعی	۰/۸۲۲	۰/۸۹۴	۰/۷۳۸	۰/۷۹۲	۰/۵۷۹
آگاهی نسبت به خطر	۰/۷۹۳	۰/۸۷۸	۰/۷۰۷	۰/۷۵۴	۰/۵۱۰
اعتماد	۰/۷۷۷	۰/۸۷۱	۰/۶۹۳	۰/۷۷۲	۰/۵۲۳
مشارکت اجتماعی	۰/۷۹۴	۰/۸۷۹	۰/۷۰۸	۰/۷۲۲	۰/۴۹۸
توانمندسازی افراد	۰/۷۱۳	۰/۸۳۹	۰/۶۳۷	۰/۷۷۲	۰/۴۷۱

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ Alpha>0/7	ضریب پایایی ترکیبی CR>0/7	میانگین واریانس استخراجی AVE>0/7	آماره‌ی R^2	آماره‌ی Q2
آموزش	۰/۸۴۱	۰/۹۰۴	۰/۷۵۹	۰/۵۶۲	۰/۴۱۳
قدرت	۰/۸۳۹	۰/۹۰۳	۰/۷۵۷	۰/۷۱۱	۰/۵۲۲
خلاقیت	۰/۷۹۷	۰/۸۸۱	۰/۷۱۱	۰/۶۷۴	۰/۴۶۵
ساخت ظرفیت محلی	۰/۷۷۷	۰/۸۷۰	۰/۶۹۲	/۶۴۱	۰/۴۳۵
افزایش سرمایه اجتماعی	۰/۷۵۹	۰/۸۶۱	۰/۶۷۵	۰/۵۶۷	۰/۳۶۲
تقویت شایستگی جامعه	۰/۸۱۸	۰/۸۹۲	۰/۷۳۵	۰/۵۸۶	۰/۴۱۵
ارائه تجارب داوطلبانه	۰/۸۳۰	۰/۸۹۹	۰/۷۴۷	۰/۵۵۷	۰/۳۹۶
تاب‌آوری اجتماعی	۰/۹۷۳	۰/۹۷۵	۰/۶۴۱	۱	۰/۴۴۵
سازمان‌های مردم‌نهاد	۰/۹۷۳	۰/۹۷۵	۱	–	–

با توجه به اینکه مقادیر آلفای کرونباخ، ضریب پایایی و میانگین واریانس در بازهٔ قابل قبول قرار گرفته‌اند، بنابراین وضعیت مدل از این نظر تأیید می‌شود. در آماره‌ی R^2 و Q^2 توان متغیرهای وابسته در پیش‌بینی تاب‌آوری اجتماعی سنجیده می‌شود که نشان می‌دهد مسئولیت اجتماعی بیشترین توان را در پیش‌بینی تاب‌آوری اجتماعی دارد. سپس در روایی همگرا به روش فورنل و لارکر، یک مؤلفه در مقایسه با سایر مؤلفه‌ها، باید امتیاز بیشتری داشته باشد تا بتوان بیان کرد که مؤلفه موردنظر روایی همگرایی بالایی دارد؛ بنابراین با توجه به جدول۲، همه‌ی متغیرهای ضریب قابل قبولی دارند.

در روایی واگرا به روش بارهای عاملی متقابل؛ طبق نتایج حاصل از جدول۳ میزان همبستگی سؤال‌های یک متغیر با متغیرهای دیگر را بررسی می‌کند که با اعداد رنگی نمایش داده شده است؛ که از میان همبستگی سؤال‌ها با متغیر خود بیشتر از سایر مؤلفه‌ها می‌باشد، که این نشان دهنده‌ی روایی واگرای مناسب مدل است.

شکل ٥- مقادیر آماره‌ی T

بر اساس ضرایب آماره‌ی T سطح خطای نتایج سنجیده می‌شود که در مدل بیشتر از قدر مطلق ١/٦٩، بدین نشان می‌باشد که این مدل با ٩٥ درصد اطمینان، روابط معناداری دارد؛ و در جدول ٤ ضرایب تأثیر بیان شده‌اند که بیشترین و کمترین تأثیر بر تاب‌آوری اجتماعی متعلق به فضاهای آموزش‌دهنده و مسئولیت اجتماعی می‌باشد.

$$\text{GOF}=\sqrt{\overline{Communalities} \times \overline{R2}}$$

درنهایت برای اعتبار سنجی مدل از معیار GOF استفاده شد. این شاخص عددی بین بازه صفر تا یک است که هرچه به 0/36 نزدیک‌تر باشد بیانگر اعتبار و کیفیت بالاتر مدل است؛ که برای این پژوهش مقدار GOF برابر با 0/691 به دست آمد که بیانگر اعتبار و کیفیت بالای مدل می‌باشد.

جدول ٤- آزمون T و گویه‌ها تاب‌آوری اجتماعی و سازمان‌های مردم‌نهاد

آگاهی نسبت به خطر	ظرفیت ساخت محلی	توانمندسازی افراد	ارتقاء کیفیت محیط	فضاهای آموزش‌دهنده	مسئولیت اجتماعی	مشارکت اجتماعی	ارائه تجارب داوطلبانه
۰/۸۶۸	۰/۸۰۱	۰/۸۷۹	۰/۷۲۲	۰/۶۶۳	۰/۸۹۰	۰/۸۵۰	۰/۷۴۶
افزایش سرمایه اجتماعی	تقویت شایستگی اجتماعی	آموزش	اعتماد	خلاقیت	قدرت	نگرش	
۰/۷۵۳	۰/۷۶۶	۰/۷۴۹	۰/۸۷۹	۰/۸۲۱	۰/۸۴۳	۰/۸۶۵	

در جدول۵ نتایج آزمون T دو نمونه‌ای در دو گروه خبرگان مسائل شهری و سازمان‌های مردم‌نهاد، نشان می‌دهد گویه‌های همه‌ی ابعاد در سطح مطلوب ($p<0/05$) قرار گرفته‌اند. ساخت ظرفیت محلی هم در سطح مطلوبی قرار دارد ($p<0/05$) ولی گویه ی q34 در سطح نامطلوب ($p<0/05$) قرار دارد ولی در کران بالا و پایین تفاوتی در میانگین دو گروه وجود ندارد. در انتها فرض‌یه‌ی پژوهش که وجود تفاوت در پاسخگویی در دو گروه جامعه‌ی آماری پژوهش را بیان می‌کرد رد شد؛ چراکه واریانس دو گروه با هم برابر است و تفاوتی در پاسخ دو گروه به متغیرها نشان داده نشده است. درنتیجه پاسخ دو جامعه‌ی آماری خبرگان شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد در سنجش نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل یکسان نشان داده شده است.

جدول ۵- تفاوت میانگین، آزمون T و سطح معناداری

ابعاد	گویه ها	تفاوت میانگین	T	معناداری	مقادیر فاصله در سطح ۹۵ درصد	
					کران پایین	کران بالا
فضاهای آموزش‌دهنده	q1	−۰/۲۲۳	−۰/۵۹۱	۰/۶۷۷	−۰/۹۸۰	۰/۵۳۵
	q2	−۰/۱۵۵	−۰/۴۳۸	۰/۷۶۰	−۰/۸۶۵	۰/۵۵۶
	q3	۰/۰۹۰	۰/۲۷۵	۰/۷۳۳	−۰/۵۷۱	۰/۷۵۲
ارتقاء کیفیت محیط	q4	−۰/۲۳۸	−۰/۶۸۷	۰/۱۲۰	−۰/۹۳۶	۰/۴۶۰
	q5	۰/۳۰۸	۰/۸۵۱	۰/۳۳۲	−۰/۴۲۱	۱/۰۳۶
	q6	۰/۱۶۲	۰/۵۴۰	۰/۹۳۰	−۰/۴۴۲	۰/۷۶۵
نگرش	q7	۰/۰۷۸	۰/۲۵۱	۰/۹۴۳	−۰/۵۵۰	۰/۷۰۷
	q8	۰/۴۳۳	۱/۳۳۴	۱/۰۰۰	−۰/۲۲۰	۱/۰۸۶
	q9	−۰/۲۱۲	−۰/۷۳۹	۰/۱۲۸	−۰/۷۹۰	۰/۳۶۵
مسئولیت اجتماعی	q10	۰/۵۶۳	۱/۷۵۰	۰/۳۷۸	−۰/۰۸۵	۱/۲۱۲
	q11	−۰/۲۱۲	−۰/۶۸۲	۰/۹۱۵	−۰/۸۳۹	۰/۴۱۴
	q12	۰/۱۴۸	۰/۴۹۵	۰/۷۴۶	−۰/۴۵۴	۰/۷۴۹
آگاهی نسبت به خطر	q13	۰/۳۲۳	۰/۹۶۵	۰/۵۹۱	−۰/۳۵۱	۰/۹۹۸
	q14	−۰/۰۲۱	−۰/۰۶۶	۰/۴۶۷	−۰/۶۶۲	۰/۶۲۰
	q15	۰/۰۳۰	۰/۰۸۷	۰/۵۰۰	−۰/۶۵۳	۰/۰۷۱۲
اعتماد	q16	۰/۴۸۹	۱/۸۱۱	۰/۹۳۲	−۰/۰۵۴	۱/۰۳۲
	q17	۰/۲۷۵	۰/۸۵۴	۰/۶۷۷	−۰/۳۷۳	۰/۹۲۲
	q18	۰/۲۷۱	۰/۹۸۱	۰/۴۰۴	−۰/۲۸۵	۰/۸۲۸
مشارکت اجتماعی	q19	۰/۴۱۶	۱/۵۰۷	۰/۹۲۲	−۰/۱۳۹	۰/۹۷۱
	q20	۰/۲۱۷	۰/۷۵۳	۰/۶۵۴	−۰/۳۶۴	۰/۷۹۸
	q21	۰/۰۸۰	۰/۲۶۱	۰/۳۴۴	−۰/۵۳۷	۰/۶۹۷
توانمندسازی افراد	q22	۰/۱۴۶	۰/۴۷۲	۰/۱۱۰	−۰/۴۷۷	۰/۷۶۹
	q23	۰/۳۳۷	۱/۱۶۱	۰/۴۳۴	−۰/۲۴۸	۰/۹۲۲
	q24	۰/۳۲۹	۱/۰۲۶	۰/۴۳۴	−۰/۳۱۶	۰/۹۷۳
	q25	۰/۰۱۷	۰/۰۵۰	۰/۴۰۱	−۰/۶۷۹	۰/۷۱۴

ابعاد	گویه ها	تفاوت میانگین	T	معناداری	مقادیر فاصله در سطح ۹۵ درصد: کران پایین	کران بالا
آموزش	q26	۰/۲۰۰	۰/۶۰۶	۰/۶۰۳	-۰/۴۶۴	۰/۸۶۴
	q27	۰/۳۸۳	۱/۲۲۳	۰/۸۰۶	-۰/۲۴۷	۱/۰۱۲
قدرت	q28	۰/۱۰۰	۰/۳۰۰	۰/۱۸۷	-۰/۵۷۰	۰/۷۶۹
	q29	۰/۱۵۱	۰/۴۷۴	۰/۹۵۸	-۰/۴۹۱	۰/۷۹۳
	q30	۰/۴۴۲	۱/۴۴۴	۰/۱۷۶	-۰/۱۷۴	۱/۰۵۸
خلاقیت	q31	۰/۴۷۷	۱/۵۶۳	۰/۷۴۳	-۰/۱۳۷	۱/۰۹۰
	q32	۰/۵۱۰	۱/۷۵۷	۰/۰۹۴	-۰/۰۷۴	۱/۰۹۳
	q33	۰/۴۵۹	۱/۵۶۴	۰/۲۰۴	-۰/۱۳۲	۱/۰۵۰
ساخت ظرفیت محلی	q34	۰/۲۳۱	۰/۷۶۲	۰ /۰۲۷	-۰/۳۸۰	۰/۸۴۳
	q35	۰/۰۱۷	۰/۰۵۳	۰/۱۴۹	-۰/۶۴۶	/۶۸۱
	q36	۰/۳۱۸	۰/۹۸۹	۰/۴۳۰	-۰/۳۳۰	۰/۹۶۶
افزایش سرمایه اجتماعی	q37	۰/۳۵۱	۱/۲۹۷	۰/۰۹۸	-۰/۱۹۴	۰/۸۹۷
	q38	۰/۴۸۷	۱/۳۶۸	۰/۶۳۱	-۰/۲۳۰	۱/۲۰۳
	q39	۰/۸۳۱	۲/۴۴۶	۰/۶۲۱	۰/۱۴۷	۱/۵۱۵
تقویت شایستگی جامعه	q40	۰/۵۰۴	۱/۳۵۰	۰/۷۸۰	-۰/۲۴۷	۱/۲۵۶
	q41	۰/۹۹۱	۲/۷۳۵	۰/۵۰۱	۰/۲۶۱	۱/۷۲۲
	q42	۰/۰۴۳	۰/۱۷۸	۰/۶۸۴	-۰/۴۴۹	۰/۵۳۶
ارائه تجارب داوطلبانه	q43	۰/۶۳۳	۲/۰۴۴	۰/۸۷۹	۰/۰۱۰	۱/۲۵۷
	q44	۰/۳۹۱	۱/۱۱۸	۰/۱۴۷	-۰/۳۱۳	۱/۱۰۱
	q45	-۰/۰۴۲	-۰/۱۲۶	۰/۵۳۱	-۰/۷۰۹	۰/۶۲۶

٤- جمع‌بندی

سازمان‌های مردم‌نهاد در بحران‌های طبیعی، نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کنند ولی این موضوع که این سازمان‌ها، تا چه حد می‌توانند در راستای ارتقای تاب‌آوری اجتماعی مؤثر باشند، در این پژوهش موردتوجه بوده است. پژوهش‌های پیشین نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در ساخت جامعه تاب آور را از طریق اقداماتی مانند تقسیم مسئولیت اجتماعی، افزایش آگاهی عمومی، افزایش سرمایه اجتماعی، تقویت شایستگی جامعه و غیره اشاره کرده‌اند.

مدل موردنظر پژوهش از نظر آلفای کرونباخ، ضریب پلیایی و میانگین واریانس در بازه مورد قبول قرار گرفته است. از نظر روایی همگرایی بالایی برخوردار است و درنهایت در آماره‌ی T مدل با ۹۵ درصد اطمینان دارای روابط معناداری می‌باشد. نتایج این پژوهش ضمن تصدیق پژوهش‌های پیشین، مؤلفه‌های مسئولیت اجتماعی (۰/۸۹۰)، اعتماد (۰/۸۷۹)، توانمندسازی افراد (۰/۸۷۹) بیشترین و فضاهای آموزش‌دهنده (۰/٦٦٣)، ارتقاء کیفیت محیط (۰/۷۲۲) و ارائه تجارب داوطلبانه (۰/۷٤٦)، کمترین امتیاز را در مواجهه با تاب‌آوری به دست آورده‌اند. نتایج این

پژوهش نشـــان داد که ســـازمان‌های مردم‌نهاد با ایجاد و بهبود فضـــاهای آموزش‌دهنده، ارتقاء کیفیت محیط و ارائه تجارب داوطلبانه می‌توانند در افزایش تاب‌آوری اجتماعی مردم، مؤثر باشـند؛ و در مواجهه و امدادرسـانی بحران، این ارکان در اولویت بالاتری قرار گیرد. چراکه افزایش فضـاهای آموزشـی می‌تواند به ارتقاء سـایر مؤلفه‌ها مانند کیفیت محیط، بسـتری برای ارائه تجارب، سـرمایه اجتماعی و شـایسـتگی اجتماعی بیانجامد. علاوه بر این نتایج حاصـل از آزمون t نشـان داد ابعاد موردنظر پژوهش در سـطح مطلوبی ($p<0/05$) قرار دارند و تفاوتی در پاسـخ دو جامعه آماری پژوهش که شامل خبرگان مسائل شهری و سازمان‌های مردم‌نهاد بود یافت نشد.

نتایج این پژوهش در راسـتای پژوهش‌های پیشـین عمل کرده اسـت. بااین‌وجود لازم به ذکر اسـت پرتویی و همکاران (۱۳۹۵) در نتایج پژوهش خود علاوه بر ارتقای فضـاهای آموزش‌دهنده،به ارتقای هویت، انعطاف‌پذیری، همه‌شمولی و تعاملات اجتماعی در طراحی محلات، جهت ارتقای تاب‌آوری اجتماعی لشاره کردند. یا حتی در نتایج پژوهش بسـطامی نیا و همکاران (۱۳۹۷) به‌ضـرورت توجه به تاب‌آوری اجتماعی در جهت ایجاد نهادهایی که رفاه فردی و نیروی اجتماعی پایدار در بحران‌های حال و آینده را پرورش دهند، اشاره شد. علاوه براین، می‌توان با افزایش کیفیت محیط که از نتایج این مطالعه حاصـل شـده اسـت، کمبود حس تعلق مکانی که در پژوهش رضـویان و همکاران (۱۳۹٦) به‌عنوان مهم‌ترین عامل در وضعیت نابسامان تاب‌آوری اجتماعی در مواجهه با سوانح شناسایی شده بود هم پاسـخ داده شـود؛ و در انتها همان‌طوری که فیت پاتریک و مولی (۲۰۱٤) اشـاره کردند، این امکان را ایجاد می‌کند تا سمن‌ها در هر دو پیامد بازیابی و کاهش خطر در جهت ساخت جامعه‌ی پایدار تاب آور مؤثر عمل کند.

با توجه‌به نتایج حاصـــل از پژوهش‌هایی در این زمینه‌به‌منظوربازیابی و کاهش خطر و برای افزایش تاب‌آوری اجتماعی بهتر است موارد زیر در نظر گرفته شوند؛

- استفاده از تجارب سازمان‌های مردم‌نهاد در مواجهه با بحران
- افزایش توانایی مردم به‌منظور مواجهه با بحران به کمک آموزش‌های عمومی
- افزایش گستره‌ی عمل سمن‌ها به‌منظور مقابله و غلبه با چالش‌های ناشی از بحران
- افزایش دامنه اختیارات سازمان‌های مردم‌نهاد به‌منظور کمک‌رسانی در بحران
- افزایش ظرفیت و توانایی سمن‌ها برای استفاده از تجارب گذشته
- اختصاص دادن بودجه‌ای به‌منظور ارتقای مهارت کارآمدی اعضای سمن‌ها در مواجهه با بحران
- تقویت نقش رسانه‌ها در گسترش آگاهی‌رسانی به مردم در مواجه با بحران
- توجه به نقش توسعه فناوری و اطلاعات در کاهش بلایای طبیعی
- افزایش هماهنگی بین سازمان‌ها و نهادهای رسمی برای همکاری در شرایط بحران
- به رسمیت شناختن سمن‌ها توسط رسانه‌های اجتماعی

- ایجاد ظرفیت‌های رهبری در سمن‌ها، برای مدیریت و امدادرسانی منظم در شرایط بحران

قدردانی و تشکر

با تشکر از سازمان‌های مردم‌نهادی که در فرایند این پژوهش کمک کردند ازجمله؛ انجمن هنارس، آواخت، ستین، رافا، انجمن‌های دوستدار محیط‌زیست و منابع طبیعی پلدختر و انجمن مدافعان تالاب‌های پلدختر که نقش مهمی را در امدادرسانی سیل پلدختر ایفا کردند.

کتابنامه

افضلی، رسول؛ ایرانخواه، احمد و حسن مؤمنی؛ ۱۳۹۷. بررسی نقش سمن‌ها در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، موردمطالعه: شهر تهران. جغرافیا و روابط انسانی (۱)۱. ٥٦۹-٥۹۲.

https://dorl.net/dor/20.1001.1.26453851.1397.1.1.34.5

بذر افشان، جواد؛ طولابی‌نژاد، مهرشاد؛ طولابی‌نژاد، میثم؛ ۱۳۹۷. تحلیل فضایی تفاوت تاب‌آوری در نواحی شهری و روستایی در برابر مخاطرات طبیعی (موردمطالعه: شهرستان پلدختر). فصلنامه پژوهش‌های روستایی ۹(۱). ۱۱٦-۱۳٥. https://dorl.net/dor/20.1001.1.20087373.1397.9.1.8.3

بسطامی‌نیا، امیر؛ رضائی، محمدرضا؛ سرائی، محمد حسین؛ ۱۳۹۷. تبیین و تحلیل تاب‌آوری اجتماعی برای مقابله با سوانح طبیعی. فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران ۸(۳). ۲۰-۲۲٤.

http://dorl.net/dor/20.1001.1.23225955.1397.8.3.3.9

پرتوی، پروین؛ بهزادفر، مصطفی؛ شیرانی، زهرا (۱۳۹٥. طراحی شهری و تاب‌آوری اجتماعی، بررسی موردی: محله جلفا اصفهان. فصلنامه دانشگاه هنر شماره ۱۷ (۹٥). ۹۹-۱۱٦.

https://www.doi.org/10.30480/aup.2016.323

حبیبی، آرش؛ عدنور، مریم؛ ۱۳۹٦. مدل‌یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، ویرایش ششم.

حسن خان، فائزه؛ ۱۳۹۷. طراحی شهری تاب آور در برابر سیل-مورد شهر تهران. پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده معماری و شهرسازی، گروه طراحی و برنامه ریزی مجتمع زیستی رشته طراحی‌شهری.

https://centlibrary.sbu.ac.ir/faces/search/fulltext/fulltextFullView.jspx?_afPfm=10igr7x947#

دلاکه، حسن؛ ثمره محسن بیگی، حسین؛ شاهیوندی، احمد؛ ۱۳۹٦. سنجش میزان تاب‌آوری اجتماعی در مناطق شهری اصفهان. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ٤(۹), ۲۲۷-۲٥۲.

https://doi.org/10.22080/ssi.2017.1565

دماری، بهزاد؛ حیدرنیا، محمد علی؛ رهبری بناب، مریم؛ ۱۳۹۳. نقش و عملکرد سازمان‌های مردم‌نهاد در حفظ و ارتقای سلامت جامعه. پایش (٥)۱۳. ٥٥۰-٥٤۱. https://sid.ir/paper/23223/fa

رازقی، نادر؛ لطفی خاچکی، بهنام؛ ۱۳۹۷. تحلیل جامعه‌شناختی چالش‌های بقا و پایداری سازمان‌های مردم‌نهادِ فعال در حوزه آسیب‌های اجتماعی؛ با تأکید بر رابطه آن‌ها با دولت. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ٥(۱۱), ۹۷-۱۲۸. https://doi.org/10.22080/ssi.2018.1910

رضویان، محمد تقی؛ توکلی نیا، جمیله؛ فرزاد بهتاش، محمدرضا و مصطفی خزایی؛ ۱۳۹٦. تحلیل و ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی بافت فرسودهٔ منطقهٔ ۱۲ شهر تهران در مواجهه با سوانح طبیعی. مدیریت سرمایهٔ اجتماعی (٤)٤. ٦١۲-٥۹٥. https://sid.ir/paper/266926/fa

سازمان آب منطقه‌ای استان لرستان. معرفی استان، http://www.lsrw.ir/st/73

سام آرام، عزت الله؛ منصوری، سمانه؛ ۱۳۹٦. تبیین و بررسی مفهوم تاب‌آوری اجتماعی و ارزیابی تحلیلی شاخص‌های اندازه گیری آن. فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۸(۳۲). ۱-۳۱. https://doi.org/10.22054/qjsd.2017.8424

شفیعی، سلیمان؛ زارع، امین؛ بابلی، کوروش؛ ۱٤۰۰. طراحی فرایند مدیریت دانش دین بنیان با استفاده از مدلیابی معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی، دوفصلنامه علمی- ترویجی مدیریت دانش اسلامی، ۲(٥)، صص ۱۲٥-۱٥۹. https://doi.org/10.22081/jikm.2021.61582.1062

عبادالهزاده ملکی، شهرام، خانلو، نسیم، زیاری، کرامت اله، و شالی امینی، وحید؛ ۱۳۹٦. سنجش و ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی جهت مقابله با بحران‌های طبیعی؛ مطالعه موردی: زلزله در محلات تاریخی شهر اردبیل. مدیریت شهری، ۱٦(۳ (پیاپی ٤۸))، ۲٦۳-۲۷۹.https://sid.ir/paper/92303/fa

غضنفرپور، حسین؛ صداقت کیش، مرضیه؛ سلیمانی دامنه، مجتبی؛ صباحی گراغانی، یاسر؛ ۱۳۹۸. سنجش واکنش مدیران شهری در رویارویی با مخاطرات سیل با تأکید بر تاب‌آوری، مطالعه موردی شهر جیرفت. جغرافیا و پایداری محیط، شماره ۳۰. ۱۰۷-۱۲۷. https://doi.org/10.22126/ges.2019.1066

فرزاد بهتاش، محمدرضا؛ کی نژاد، محمدعلی؛ پیربابایی، محمدتقی و علی عسگری؛ ۱۳۹۲. ارزیابی و تحلیل ابعاد و مؤلفه‌های تاب‌آوری کلانشهر تبریز. نشریه هنرهای زیبا (۳)۱۸. ٤۲-۳۳. https://doi.org/10.22059/jfaup.2013.51316

کیخا، زهرا؛ بذرافشان، جواد؛ قنبری، سیروس؛ کیخا، عالمه؛ ۱۳۹۹. تحلیل فضایی میزان برخورداری جامعه محلی از شاخص‌های اجتماعی مؤثر در تاب‌آوری در برابر مخاطرات محیطی نمونه مطالعاتی: روستاهای منطقه سیستان. تحلیل فضایی مخاطرات محیطی (۷)٤. ۱۰٤-۸۹.. http://dx.doi.org/10.29252/jsaeh.7.4.28.89

گزارش ملی سیلاب‌ها؛ ۱۳۹۸. گزارش نهایی، کارگروه زیرساخت‌ها. https://nfr.ut.ac.ir/file/download/page/1618667824-infrastructure-working-group.pdf

منوریان، عباس؛ امیری، مجتبی؛ مهری‌کلی، سیمین؛ ۱۳۹۷. شناسایی مؤلفه‌های اثرگذار بر افزایش میزان تاب‌آوری اجتماعی محلات آسیب‌پذیر و دارای بافت فرسوده در مواجهه با حوادث طبیعی. فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، (۳٤)۱۰، ۲٦-۱۳.

https://ums.srbiau.ac.ir/article_13165_6a7a401254a5dd70d9f2738a8f812bd9.pdf

میراسدالهی شمسی سادات، متولی صدرالدین، جانبازقبادی غلامرضا؛ ۱۳۹۹. تحلیل تاب‌آوری سکونتگاه‌های شهری در برابر سیلاب با تأکید بر شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی (مطالعه موردی: شهر گرگان). تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی (۵۹) ۲۰. ۱۵۵–۱۳۷.
http://dorl.net/dor/20.1001.1.22287736.1399.20.59.11.8

همتی نژاد، هادی؛ رنجبر، مقصود؛ عسگری، مهدی و سید وحید حسینی؛ ۱۳۹۷. بررسی نقش سازمانهای غیردولتی در افزایش سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر توسعه در ایران (موردمطالعه: استان قم). سپهر سیاست (۱٦)۵. ۱۸۸–۱٦۳.
https://se.qom.iau.ir/article_543903_82eae52e220e78386151f8f5f32e8da7.pdf

Alshehri, SA, Rezgui Y, Li H., 2015. Disaster community resilience assessment method: a consensus-based Delphi and AHP approach. Nat Hazards 78. 395-416. https://doi.org/10.1007/s11069-015-1719-5

Copeland, S., Comes, T., Bach, S., Nagenborg, M., Schulte, Y., & Doorn, N., 2020. Measuring social resilience: Trade-offs, challenges and opportunities for indicator models in transforming societies. International Journal of Disaster Risk Reduction, 51, 101799. https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2020.101799

Fitzpatrick; Tal, Molly; Julie. 2014. The role of NGOs in building sustainable community resilience: international jornal of disaster resilience in the built envirement inviroment vol.5no, Pp292-302. http://dx.doi.org/10.1108/IJDRBE-01-2014-0008

Kabir, M. H., Sato, M., Habbiba, U., & Yousuf, T. B., 2018. Assessment of urban disaster resilience in Dhaka North City Corporation (DNCC), Bangladesh. Procedia engineering, 212, 1107-1114. http://dx.doi.org/10.1016/j.proeng.2018.01.143

Maguire B & Hagan P., 2007. Disasters and communities: understanding social resilience. Emergency Management. 16-20.
file:///C:/Users/negin/Downloads/MaguireHaganAJEMDisastersandCommunities2007.pdf

Saja, A. A., Teo, M., Goonetilleke, A., & Ziyath, A. M., 2021. Assessing social resilience in disaster management. International Journal of Disaster Risk Reduction, 52, 101957. http://dx.doi.org/10.1016/j.ijdrr.2020.101957

Shahpari Sani, D., Heidari, M. T., Tahmasebi Mogaddam, H., Nadizadeh Shorabeh, S., Yousefvand, S., Karmpour, A., & Jokar Arsanjani, J., 2022. An Assessment of Social Resilience against Natural Hazards through Multi-Criteria Decision Making in Geographical Setting: A Case Study of Sarpol-e Zahab, Iran. Sustainability, 14(14), 8304. https://doi.org/10.3390/su14148304